

PANORAMA

Xosé Ramos Rodríguez

Antón Costa Rico

Nova Escola Galega

jose.ramos.rodriguez@edu.xunta.es

anton.costa@usc.es

ISSN: 1132-8932

Páx. 76-79

ACTUALIDADE DA POLÍTICA EDUCATIVA

No que levamos de curso temos unha sucesión de feitos que poderían ser fitos singulares se estivesen distanciados no tempo, pero son todos contemporáneos e non podemos pararnos sobre cada un como deberíamos. Fálase en Historia de “tempos curtos” cando acontecen en pouco tempo feitos que transforman a sociedade, e algo así nos está pasando agora. No futuro falaremos moito deles, pero esta sección obríganos a dedicarlles só breves comentarios.

Seguimos coa pandemia da COVID19; a Consellería de Educación volveu poñelo difícil esixindo dos centros nun tempo imposible de 7 días un plan de ensino virtual, cando a Consellería estivo dando tombos e paus de cego durante moitos meses. Menos mal que houbo unha certa rectificación na dotación de profesorado despois das protestas de claustros e asociacións de pais e nais.

O máis positivo é que o labor do persoal, docente e non docente, fixo que os centros de ensino fosen dos espazos onde menos se produciron contaxios, mesmo se agora, en xaneiro, do 21 a cousa é algo diferente. O rigor dos protocolos dos centros e sobre todo a seriedade no seu cumprimento, tamén por parte do alumnado, fixo que os casos que apareceron nos centros procedentes das contornas das comunidades educativas non tivesen repercusión en canto ao seu espallamento. Convertéronse, así, os centros en lugares seguros.

Outro fito importante nestes momentos é a publicación o penúltimo día do ano 2020 da “Lei Orgánica 3/2020, de 29 de decembro, pola que se modifica a Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación”. (LOMLOE); polo tanto, xuridicamente modifícase a LOE e non a LOMCE, que se presentou tamén como unha modificación da LOE. Parece indicar que o Goberno quere apresurar os prazos da entrada en vigor das sucesivas medidas da lei, pero non o ten doado. Estas presións deron como consecuencia unha liorta no ámbito dos partidos políticos pois algunhas Comunidades Autónomas gobernadas polo PP adiantaron prazos para a admisión do alumnado co obxectivo de evitar a aplicación da LOMLOE polo menos no próximo curso. Estas manobras puxeron en evidencia unha estratexia de boicotear a aplicación desta Lei.

Este boicot únese ás protestas e mobilizacións e aos recursos á xustiza —mesmo ao Tribunal Constitucional— como unha ofensiva por todos os medios. É ben sabido, e ben triste, que estes ataques fundaméntanse en interpretacións falsas da literalidade da Lei, aducindo enganosa-

mente que marxina o castelán, que elimina a liberdade de elección de centro, que elimina a relixión, que suprime a educación especial, que adoutrina...

Precisamente a acusación de adoutrinar —por introducir unha materia relacionada cos Valores Cívicos e Éticos— é do que poden ser acusadas as persoas antiLOMLOE cando difunden entre o alumnado, léndoo nas clases, un comunicado-manifesto divulgando esa interpretación irreal da Lei. Están, pois, normalizando no alumnado deses centros as noticias falsas ("fake news") tan queridas pola dereita ultra e non tan ultra.

Outra nova foi a publicación dos datos do Informe TIMMS —Estudo Internacional de Tendencias en Matemáticas e Ciencias (TIMSS, Trends in International Mathematics and Science Study en inglés)— que avalía o alumnado de 10 anos (4º de Ed. Primaria).

Os alumnos e alumnas españois de cuarto curso de Primaria, con 9 ou 10 anos de idade, empeoraron no seu rendemento sobre Ciencias (sete puntos menos) e Matemáticas (tres menos) respecto de 2015, afastándose da media da OCDE e da UE. Este informe, que a Asociación Internacional para a Avaliación do Rendemento Educativo (IEA) da OCDE fai cada catro anos, realizouse no 2019, seis anos despois da entrada en vigor en España da Lomce ou lei Wert, que enfatizou as Matemáticas para darlles un peso curricular maior e claramente diferenciadas das outras áreas e materias. Non será nesta sección onde deamos un valor desmesurado a estas avaliacións, pero non está de máis recordar a cantidade de comentarios con ampulosa infografía que noutras ocasións se lles deu dende determinados medios de comunicación a estes resultados. Agora que lles veñen a contrapelo non os amplifican tanto.

ASASINATO DUN PROFESOR EN FRANCIA

O profesor francés de Educación Secundaria Samuel Paty, dun suburbio situado a 30 km ao noroeste do centro de París, foi asasinado e decapitado por un mozo islamita.

A motivación do asasino —que non coñecía o profesor— foi que Paty impartira un curso de educación moral e cívica a principios de outubro de 2020 sobre a liberdade de expresión, tal como se contempla no programa nacional de estudos de Francia. Durante a súa clase mostrara a algúns dos seus estudantes adolescentes unha caricatura do profeta islámico Mahoma, publicada pola revista satírica *Charlie Hebdo*, durante unha discusión en clase sobre a liberdade de expresión. Antes de mostrar a caricatura, Paty convidou os estudantes musulmáns a saír da aula se o desexaban. Un pai musulmán dunha alumna —que nin estivo presente na clase— fixo unha denuncia formal no centro e divulgou nas redes sociais o acontecido, terxiversando os feitos.

Dende a repulsa e a solidariedade que produciu este asasinato expresáronse numerosas voces, en particular entre as asociacións integradas na Federación Internacional de Movimentos de Escola Moderna (FIMEM), á que pertence Nova Escola Galega, como por exemplo:

MENSAXE DE SOLIDARIEDADE DO MCEP AO ICEM

[...] Non podemos permitir que o fanatismo silencie a nosa voz, que é a voz da liberdade de expresión e de cátedra, única vía para construír un mundo máis xusto nas xeracións futuras.

Este crime ten que reforzar o noso convencemento nos soños dunha vida mellor para todo o mundo que nos levaron a abrazar esta profesión. Como dixo Célestin Freinet (1896-1966). «Non podedes preparar os vossos alumnos, as vosas alumnas, para que constrúan mañá o mundo dos seus soños, se vós xa non credes neses soños; non podedes preparalos para a vida, si non credes nela; non poderíades mostrar o camiño, se sentastes, cansos e desalentados na encrucillada dos camiños».

ENSINO NO MEDIO RURAL

O xulgado Contencioso-administrativo número 1 de Pontevedra obrigou a Xunta a reabrir unha das aulas que cada curso escolar se perden nas zonas rurais de Galicia por non alcanzar o mínimo esixible de alumnado matriculado. A sentenza refírese á Escola de Educación Infantil de Verducido (do Concello de Pontevedra); a Consellería denegara a matriculación en Educación Primaria a catro nenas (de seis e sete anos), por non ter habilitado ese nivel e non chegarse á cantidade de alumnos que se esixe para manter viva unha unidade escolar. Argumenta a sentenza que o dereito fundamental á educación non se pode tomar á lixeira, e polo tanto non se pode pechar un aula sen un procedemento, sen notificación e sen que se escoiten os afectados. Esta sentenza seguramente non cambiará a realidade do que pasa no mundo do ensino rural, pero é un importante aviso á prepotencia e parcialidade da Consellería.

REDE DO RURAL

A Rede galega de educación e desenvolvemento rural, unha plataforma colectiva e agregativa que acolle iniciativas e accións a prol do desenvolvemento educativo nos espazos rurais, vén de poñer a disposición da cidadanía a nova ferramenta dixital de divulgación das

diferentes facianas do rural galego: <https://www.rededorural.org/>. A Rede do Rural quere consolidar e estender a propia comunidade rural dixital e para isto crea unha dinámica de interaccións específicas do rural para xerar conciencia comunitaria de grupo; propón unha andaina inclusiva de traballo a prol do común das persoas do rural; define unha palestra e voz integradora coa que interpelar, consensuar, propoñer ou esixir ás Administracións Públicas. Tentará consolidarse como unha plataforma de troco de experiencias, artigos e estudos arredor do rural, de divulgación de iniciativas, de análise de políticas institucionais que afectan ao rural, de artigos ou reportaxes de custodia do patrimonio e do territorio, de reivindicacións de dereitos das comunidades do rural, de artigos de opinión crítica...; en definitiva, a finalidade última é converterse nunha canle de comunicación para as persoas, colectivos e entidades que traballan por un rural autóctono, habitable para as persoas, solidario e desenvolvido de xeito sustentable.

XXXII ENCONTROS DA CONFEDERACIÓN ESTATAL DE MRP

As restricións de mobilidade e os confinamentos varios derivados da pandemia impediron a celebración do XXXII Encontro Estatal de Movements de Renovación Pedagóxica (MRP), que estaba previsto esta vez en

Galicia en abril de 2020, organizado por Nova Escola Galega. No seu canto tivo lugar en tres sesións dos días 29 e 30 de xaneiro/21 un Encontro de carácter virtual, coa participación de 200 membros de distintos MRP e colectivos de ensinantes de diversos lugares do Estado español. Nestes Encontros, ademais das reflexións como grupo e do intercambio de experiencias, abordouse igualmente como se están a promover vs. dificultar os dereitos da infancia durante este tempo de pandemia e de restricións. Tiveron como convidado principal o pedagogo italiano Francesco Tonucci.

GALEGUIZACIÓN

Con preocupación, que non por prevista é menos dolorosa, miramos a recente tese de doutoramento presentada polo afiliado a Nova Escola Galega Miguel Rodríguez Carnota, titulada *Lingua, poder e adolescencia no proceso de substitución lingüística*. Despois dun estudo cualitativo con alumnado dunha vila galega, conclúe que o Instituto de Educación Secundaria analizado (moi e probablemente outros espazos similares noutros lugares) é un terreo hostil para a fala como lingua normal. Aínda que se use para determinadas materias concretas, e mesmo no eido institucional, o uso normal

é un problema para os rapaces que o queren realizar, no medio de diversos estereotipos sociolóxicos e mesmo dalgúns docentes. Moí lonxe nos sitúa da crenza de que os centros de ensino son un lugar amable e fértil para a normalización do galego, e dáños de fociños coa mesma realidade e os mesmos problemas que temos no resto dos ámbitos sociais.

PREMIOS

A Consellería de Educación promoveu unha nova modalidade de premios aos centros e profesorado de Galicia, Premios educativos Innovagal. Nesta ocasión tratan de premiar traxectorias de compromiso co desenvolvemento de iniciativas didácticas e organizativas orixinais. Mesmo os centros terán ese recoñecemento no seu nome oficial. Estes son os premiados.

- De Primaria e Infantil: CEIP Plurilingüe Meaño (As Covas-Meaño), 1º premio; CEIP Heroínas de Sálvora (Ribeira), 2º premio; e CEIP San Tomé (Cambados), 3º premio, este último tamén unha mención de honra polo traballo durante o confinamento.

- Os centros de Secundaria: IES Plurilingüe Aquis Celenis (Caldas de Reis), 1º premio; IES Afonso X O Sabio (Cambre), 2º premio; e IES Isaac Díaz Pardo (Sada), 3º premio. Ademais, o IES Plurilingüe Aquis Celenis, obtiña a mención de honra polo traballo durante o confinamento.

Tamén existía unha convocatoria para o profesorado, sendo os premiados de Secundaria os catro seguintes: Almudena Lacomba Maruri, María Isabel González Piñeiro, José Manuel Viñas Diéguez e Felisa Redondo Valín. O apartado de Primaria aparece deserto.

Parabéns a todos eles, a todas elas.

PUBLICACIÓN INSTITUCIONAL

A Xunta de Galicia acaba de publicar a **Guía de actuación ante casos de violencia de xénero no ámbito educativo**, aprobada en 2019 polo plenario do Observatorio Galego de Violencia de Xénero, no que participa a Consellería de Cultura, Educación e Universidade xunto con outros organismos públicos, sindicatos e organizacións de diverso tipo. Obra cunha participación coral que agardamos sirva como referencia útil para estes casos, que seguen a constituír unha enorme preocupación social e ás veces teñen o seu xermolo no ámbito educativo.

EXPOSICIÓNS EN COMPOSTELA

En tempos de pandemia bo é anotar a presenza de tres notábeis exposicións no Gaiás, entre o outono e o inverno no que estamos; exposicións ben concibidas e acompañadas de valiosos libros-catálogos de acompañamento.

- **Cinema e emocións. Unha viaxe á infancia.**

Unha viaxe á infancia —pensada tanto para público adulto como para a cativada— e un convite

a ser testemuñas de como se plasmou a infancia no cinema ao longo dos seus máis de cen anos de historia

- **As miradas de Isaac Díaz Pardo.** Nunca se falará abondo sobre a figura deste grande educador social, ademais de creador en diversas facetas e impulsor de iniciativas socio-culturais de grande importancia. Ao tempo da magnífica exposición, e do fermoso catálogo, nas redes sociais está aberta unha singular mostra de manifestacións (textos e imaxes) sobre esta figura, que impulsa o Colectivo Esbravexo: <https://mandadepezasparaisaac.blogspot.com/>

- **De Nós a nós. Cen anos da Xeración NÓS.** De fundamental importancia para Galicia foi a acción socio-cultural dos homes e das mulleres de Nós. Sentaron bases que aínda dan o seu froito no presente, vigorando o noso vivorio colectivo. E un coidado libro-catálogo que a acompaña.

UN PREMIO PARA XAVIER SENÍN

O profesor Xavier Senín leva ben de anos exercendo un particular maxisterio, silandeiro, pero de efectos moi valiosos: a tradución ao galego de libros infantís e xuvenís importantes na literatura internacional. Como tamén facía o profesor Valentín Arias, e posto que os dous son donos da riqueza patrimonial que significa un bo dominio da lingua galega, que mamaron como diría o Padre Sarmiento, pondo ese saber para que moitos nenos e mociños sigan falando en galego. Por isto foi recoñecido no outono co Premio Nacional á Obra dun Tradutor, que concede o Ministerio de Cultura.

FÓRONSE

- Nos días primeiros de decembro e por consecuencia da Covid, morreu o profesor italiano e membro do Movimento de Cooperazione Educativa **Francesco Alfieri**. Para poucos será hoxe unha referencia entre nós. Pero a súa experiencia como profesor renovador e a súa actuación á fronte da Concellería de Educación do concello de Torino, ao pór en marcha os proxectos e programas de 'tempo pleno' e de apertura didáctica á cidade, tiveron unha influencia importante contra finais dos setenta e primeiros oitenta entre nós. Unha parte do que son os Departamentos Municipais de Educación ten as raiceiras nas propostas de goberno municipal de esquerdas en Italia. Francesco Alfieri era unha presenza esperada nas Escolas d'Estiu organizadas desde Rosa Sensat. Conta cunha entrevista na Revista Galega de Educación que lle fixo o noso Xosé Manuel Rodríguez-Abella, tamén desaparecido de entre nós hai algo máis de dous anos.

- O educador **Marcelino Vaca**, con presenza en Galicia nos pasados anos 80, nas actividades formativas de Nova Escola Galega, era unha extraordinaria persoa e profesional moi destacado no ámbito da psicomotricidade, recoñecido a través dos seus cursos e seminarios impartidos en distintos lugares da xeografía española, formando no profesorado a consciencia sobre o corporal e o seu tratamento pedagóxico. A educación é posible a través da consideración dos corpos, do alumnado e do profesorado. A súa formación serviu para que, en particular, o Grupo de Educación Infantil e Primaria de Nova Escola Galega tivese unha permanente comunicación con profesorado pertencente ao Movemento de renovación pedagóxica Adarra do País Vasco. ■